

Kroonika

AKADEEMIILISES RAHVALUULE SELTSIS

24. oktoobril korraldas Akadeemiline Rahvaluule Selts koos Emakeele Seltsi, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna ja Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudiga Tallinnas Eesti Keele Instituudis Pille Kippari 90. sünnipäevale pühendatud piduliku seminari. Esinesid Tiiu Jaago (“Taluperest väljakasvamised”), Eda Kalmre (“Kassid, hamstrid, lambad, haned, puumad ja teised tänapäeva loomalood”), Risto Järv (“Rahvaluule lühivormidest novellmuinasjutus”), Marju Kõivupuu (“Aja jäljed (pärimus)maastikul”), Mare Kõiva (“Röövel Madeist ja barettide ajast?”) ja Jaan Õispuu (“Kolleeg ja seltsikaaslane Pille”). Sündmust toetasid Eesti Teaduste Akadeemia, Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituut, Emakeele Selts, Eesti Keele Instituut.

2. ja 3. detsembril korraldas Akadeemiline Rahvaluule Selts Eesti Kultuurkapitali ja Eesti Teaduste Akadeemia toel koos kirjandusmuuseumi ja Tartu Ülikooliga (ARS MORIENDI ESTONIA 2030: meditsiinantroploogiline ja lingvistiline uuring elu lõpu ja surmaga seotud teadmiste tõstmiseks (PRG2623), Kuulumine Põhja-Balti muutuvus julgeolekumaastikus) kirjandusmuuseumis konverentsi “Inimuuringute eetika humanitaarteadustes. Anu Korb 75. Akadeemiline Rahvaluule Selts 100”. Konverentsi peaesinejad olid Tartu Ülikooli praktilise filosoofia professor Margit Sutrop ja Soome Akadeemia teadur Soome Kirjanduse Seltsi juures Kati Kallio. Üheteistkümnnes ettekandes arutlesid humanitaarteadlased reaalses teadustöös ette tulnud probleemide ja nende lahenduste üle. Vaadati ka Liivo Niglase filmi “Armastuse maa” (2016). Konverentsi kandis üle KirmusTV.

Katre Kikas
katre.kikas@folklore.ee

EESTI RAHVALUULE ARHIIVIS

5. juulil avati seoses XXVII üldlaulupeo “Iseoma” toimumisega veebinäitus “Laulupeo allikad”, mis tutvustas XXVIII üldlaulupeo “Iseoma” rahvamuusikal põhinevate kooriseadete kujunemislugu, võttis kokku Iseoma Laulupeo laulikute ja Kuupäevikute jaoks kirjutatud lood ning pakkus ka täiendust,

eelkõige helisalvestusi ja tekstide kujunemise skeeme (<https://www.kirmus.ee/et/kulastajale/naitused/laulupeo-allikad>). Näituse koostas Taive Särg. Laulupeonädalast suve lõpuni oli Eesti Kirjandusmuuseumis vaadeldav ka koridori-näitus "Lehekülgi laulupidude loost. Laulupeopilte naabermäluasutustelt".

26. juulil viis Janika Oras koos Mari Palolillega Viljandi pärimusmuusika festivalil läbi seto punktinoodi, alternatiivse noodikirja õpitoa ja õpetas koos ukraina lauluringiga Nadiia festivali Rohelisel laval ukraina laulumänge ja tantse.

29.–31. juulini toimunud Lummo Kati leelolaagris viisid Janika Oras ja Andreas Kalkun kolme päeva jooksul läbi õpitube. Janika Oras koos abilistega filmis ja helisalvestas seto leelotundjate õpitube ja **2. augustil** filmis Seto Kuningriigi päeva Saatses.

1. ja 2. augustil toimunud XXVI rahvamuusikatöötluste festivalil Mooste Elohelü oli võistluskontserdi töötluste aluseks valitud rahvaluulearhiivi kogudest Rõuge kihelkonna linakitkumislaul "Löpõ, lõpõ, linakõnõ!", nii nagu seda esitas 1930. aastal Elfriede Raat. Võistlusloo valimisel ja tutvustamisel ning esinejaid hinnanud žürii töös osales Eesti Kirjandusmuuseumist Taive Särg. Peapreemia pälvis ansambel Nova Lyre. Eesti Rahvaluule Arhiivi eripreemia sai duo Näkken, kelle esitatud kaht pala iseloomustas sisendusjõuline, pärimuslikus stiilis laulmine. Kirjandusmuuseumi emeriidi, festivali patrooni Ingrid Rüütli auhinna sai ansambel Küi pärimusliku loovas stiilis esituse ja oma kodukoha pärimuse jätkamise eest.

14. augustil rääkis Andreas Kalkun traditsioonilistest vokaalstiilidest Klassikaraadio saates "Tormise Mustrid 14: Mis hää! see on? Manöövrid koorijuhiga", saatejuhid Immo Mihkelson ja Ants Johanson.

18.–23. augustini Tartus toimunud 14. rahvusvahelisel fennougristika kongressil (*Congressus Internationalis Fenno-Ugristarum*) pidasid ERAst ettekanded Helen Kõmmus eesti ja soome rahvamuusikafestivalidel ilmnevast traditsioonilise muusika taaselustamisest ("Estonian and Finnish Folk Music Festivals as Part of Traditional Music Revival"), Liina Saarlo eesti rahvamuusika lavaesitustest 20. sajandi teisel poolel ("Leelo and a leaf flute. Representatives of Estonian traditional music on stage at the 2nd half of the 20th Century"), Olha Petrovych, Liina Saarlo ja Serhii Petrovych udust kui kujundist ja füüsikalise nähtusest ukraina ja eesti rahvalauludes ("Fog as a Symbol and Physical Phenomenon in Ukrainian Folk Songs and Estonian Runosongs: A Comparative Study"), Janika Oras ja Triin Rätsep lõunaeesti traditsioonilise pulma taaselustamise kogemusest ("A Touch That Stays with You: Reviving a Traditional Singing Wedding in South Estonia"), Helina Harend, Mari Väina ja Risto

Järv sugulusnimetuste esinemisest ja levikust regilauludes ja muinasjuttudes (“Family terms in Estonian runosongs and fairy tales”), Taive Särg, Marion Selgall ja Helena Trei laulmisprotsessist ja autentsuse käsitlest 21. sajandi eesti regilaulutraditsioonis (“About the Process of Singing and the Conception of Authenticity in the 21st-Century Estonian *Regilaul* Tradition”), Kati Kallio, Mari Väina, Frog ja Antti Kanner läänemeresoome suulise luule ajaloolistest kihistustest (“Historical layers of Finnic oral poetry”). Kongressil korraldasid sümpoosiumi rahvamuusika taaselustamisest (“Traditional Creation and Modern Experience in Folk Music Revival”) Janika Oras ja Taive Särg. Tippkeskus Eesti juured (Kristiina Tambets, Lehti Saag, Alena Kushniarevich, Mari Tõrv, Valter Lang, Mari Väina) korraldas sümpoosiumi transdistsiplinaarsest lähenemisest inimeste mineviku uurimisel (“Transdisciplinary approach in the studies of the human past”).

18. augustil viis Natali Ponetajev koos Kai Pataga (TLÜ) XXVII Võrumaa rahvapillilaagris läbi töötoa rahvapillilugude helisalvestuste otsimisest arhiivifosüsteemist Kivike.

18.–22. augustini osales Lona Päll Rootsis, Uppsalas Euroopa Keskkonnaajaloo Assotsiatsiooni kliimaajaloo konverentsil (“Climate Histories”) ettekandega kohapärimuse arhiivimaterjalide kasutamisest kliimaajaloo uurimises.

23. augustil esines Inna Lisniak Pärnus Koidula Muuseumi korraldatud mälestusõhtul “Lesja & Lydia”, mis oli pühendatud kahe rahva ärkamisaja naispoeetidele Lesja Ukrainkale ja Lydia Koidulale ning Eesti ja Ukraina taasiseseisvumispäeva tähistamisele.

25. augustil kõneles Lona Päll Kuku raadio saates “Kuue samba taga” kohapärimuse rollist keskkonnakonfliktides – kes, kuidas ja miks kohanarratiive konfliktsetes aruteludes kasutavad, saatejuht Madis Ligi.

29. augustil korraldas Taive Särg koostöös Eesti Pärimusmuusika Keskuse ja Teppo lõõtsataluga konverentsi “Teppo lõõtspilli fenomen” ja juhtis seal arutelu “Kuidas sai Teppo lõõtspillist eesti lõõtspill?”. Konverentsil pidasid ERAst ettekande Natali Ponetajev (“Lääne-Eesti lõõtspillimuusika”) ja Tanel Torn (“Muusika andmeanalüütika rakendamine rahvapillilugude seoste tuvastamiseks arhiivisalvestustes”).

Alates augustist 2025 on ERA töötajad Mari Väina, Kadri Vider, Kaisa Langer on koos IT juhi Klaus-Amandus Jõgiga käivitanud Eesti teadus- ja kultuuriandmete digitaristu mooduli, humanitaaruuringute andmelabori (HUMAL) tegevuse. Labori eesmärgiks on välja töötada ja arendada teenused, mis toetaksid humanitaarteadlasi andmemahukate uuringute läbiviimisel ning

andmeuringute heade tavade omandamisel. Labori töös osalevad ERAst lisaks eelnimetatutele Mark Mets, Kaarel Veskis, Olha Petrovych.

Septembris ja oktoobris viibis ERA juures külalisena Bologna Ülikooli magistrant Evgenija Vdovichenko, kes teeb oma magistritööna muinasjuttude arvutusliku analüüsi rakendust, kasutades ainesena ERA vene kogude muinasjutte (kaasjuhendaja Mari Väina).

8.–13. septembrini Varssavi Ülikoolis toimunud rahvusvahelisel ballaadikomisjoni (*Kommission für Volksdichtung*) 53. konverentsil, mis keskendus laulude ja poliitika seostele (“Songs and politics. Expressions, dynamics, consequences”) pidasid ERAst ettekanded Andreas Kalkun seto naiste laule väljarändamisest (“Folklore or History? Seto Women’s Songs About Emigration”). “Songs and politics. Expressions, dynamics, consequences”, Inna Lisniak rahvapillide kromatiseerimisest ning selle ideoloogilistest tagamaadest (“Chromatization of Folk Instruments in Ukraine and Estonia under Soviet Ideology: Causes and Consequences”), Liina Saarlo ja Janika Oras ideoloogiliste nõuete ja romantilise väljenduse põimumisest naislaululoojate loomingu 20. sajandi teisel poolel Eestis (“Ideological prescriptions and expressions of romanticism intertwining in the works of Estonian female song creators of the second half of the 20th century”), Olha Petrovych ettekande piirkondlikult tuntud rahvalaulu “*Plyve Kacha Po Tysyni*” (‘Pardike ujub Tisza jõel’): kujunemisest rahvuslikuks reekviemiks (“*Plyve Kacha Po Tysyni*” (“A Duckling Swims in the Tisza”): From Regional Folk Song to National Requiem”).

13. septembril pidas Mari-Ann Remmel Heimtalis TÜ Viljandi Kultuuriakadeemia koolituskursusel “Väärtustades ja väärintades lammast – pärandtar- kused ja ringtehnoloogia” loengu “Lammas Eesti rahvapärimuses ja tradit- sioonides. Lambakasvatuse ja saaduse kasutamisega seotud tavad, kombed ja uskumused”.

14. ja 15. septembril kogunesid tippkeskuse “Eesti juured” teadlased Tartu Ülikooli keeleteaduse professori Karl Pajusalu eestvõttel Eesti-Läti ning Liivi lahe ja läänesaarte piirkondlike juhtumiuuringute kavandamiseks väljasõi- duseminarile Kihnu saarel, eri kultuurialade kokkupuute ja ristumiskohas. Tippkeskuse folkloristika ja kultuurigeograafia töörühma esindasid semi- naril Mari Väina, Reet Hiimäe, Taive Särg ja Mari-Ann Remmel Eesti Kir- jandusmuuseumist. Seminaril esines Valts Ernštreits ettekandega Liivi lahe piirkonna merelise suhtluse ajaloost ning Uldis Balodis ettekandega eestlaste varasematest asualadest Ida-Lätis. Tippkeskuse tegemisi tutvustati Kihnu rahvamajas ja Kihnu koolis, et jagada teadmisi kohaliku kogukonnaga. Etno- loog Mare Mätase juhendamisel said osalejad vahetu kogemuse Kihnu elavast kogukondlikust elukorraldusest, kus traditsioonid on osa igapäevaelust.

15. septembril avati Eesti Kirjandusmuuseumis näitus “Loob ja loeb” (kuraator Mari-Ann Remmel) Konrad Mäe Ateljee stuudio vilistlaste ja õpilaste teostest, mis on pühendatud eesti raamatu aastale.

16. ja 17. septembril Ukrainas Kiievis toimunud veebikonverentsil Ukraina etnoloogia ja kunstiuuringute arengust sotsiaalsete muutuste kontekstis (“Ukrainian Ethnology and Art Studies in the Context of Modern Social Changes”) pidas Inna Lisniak koos Liudmyla Yefremova ja Anna Aljanakiga ettekande Ukraina rahvalaulude digitaalse korpuse loomise kontseptsioonist, teostusest ja uurimisperspektiividest (“Цифровий корпус українських народних пісень: концепція створення, методи реалізації та дослідницькі перспективи”).

19. septembril tutvustas Jüri Metssalu Hagudi koolimajas kogukonnapäeval Hagudi raba piirkonna ajaloolise ja kultuurilise väärtusega maastikuobjektide uuringu tulemusi, näidates olulisemaid kohti ka kohapärimuse kaardirakenduses.

20. septembril õpetas Janika Oras traditsioonilisi sügishooaja laule Obinitsas toimunud leelokoolis.

20. septembril toimus Jüri Metssalu juhtimisel Hagudi kogukonna matk Hagudi raba ja ümbruse ajaloolise ja kultuurilise väärtusega paikades.

21. septembril juhendas Janika Oras ukraina rahva- ja rahvalike laulude kooslalmist Taevaskojas ja tutvustas paigaga seotud pärimust.

22.–25. septembrini osalesid Liina Saarlo ja Mari Väina FILTER tööühma tööseminaril Soomes Helsingi Ülikooli Tvärminne zooloogiajaamas. FILTER uurimisrühm on välja kasvanud Soome-Eesti ühisprojektist FILTER (2020–2024). Praegu jätkab rühm koostööd Soome Kirjanduse Seltsi vanemteaduri Kati Kallio juhtimisel Kone fondi projekti ning muude haakuvate projektide toel. Koostöö on olemuselt interdistsiplinaarne ühendades folkloriste, keeleteadlasi ja arvutiteadlasi Soome Kirjanduse Seltsist, Eesti Kirjandusmuuseumist ja Helsingi Ülikoolist. Seminaril testiti suurte keelemudelite kasutusvõimalusi mitmekeelse regilaulukorpuse analüüsimisel, arutleti regilaulus varieeruvate elementide arvutusliku tuvastamise üle ning täiendati FILTER kaardirakendust Runoree uurimiskeskkonnas.

22. ja 23. septembril ning 1. oktoobril kogus Mari-Ann Remmel koos Heiki Valguga (TÜ) pärimuslikku kohainfot Setomaal Keerba, Meremäe, Härmä, Saatse, Kolossova ja Kremessova külas.

26. septembril osales Mari-Ann Remmel koos Reet Hiiemäega (FO) kirjandusmuuseumi esindajatena ümarlaval “Saaremaa muinaspärandi kaitse”, mis toimus Keskkonnaameti Saaremaa osakonnas Kuressaares. Kohal olid Keskkonnaameti, Muinsuskaitseameti, Muinsuskaitse Seltsi jt institutsioonide ja huvigruppide esindajad.

27. septembril pidas Mia Marta Ruus Tartu NEFA rühma sügiskoolis ettekande Kuusalu regilauliku Mai Kravtsovi kohta leiduvast arhiiviainesest ja temast tehtud uurimustest (“Mai Kravtsov: Kuusalu’s great runosinger in archives and research through the ages”).

3. ja 4. oktoobril toimunud Baltica festivalil osalejate koolitusel viis Janika Oras läbi töötoa “Rahvalaulud ja laulumängud – repertuaari valik ja traditsiooniteadlik esitamine”.

4. oktoobril pidas Mari Väina koos Kati Kallioga (Soome Kirjanduse Selts) ettekande vormelite ja motiivide uurimisest mitmekeelses regilaulukorpuses (“Tracing Formulae and Motifs in Multilingual Runosong Corpus”) Tartu Ülikoolis toimunud maailma luule uurimisele pühendatud konverentsil (“World Poetry Today. Production, Translation, Reception”).

5. oktoobril pidas Mari-Ann Remmel Leisis Karja kihelkonna looduslike pühapaikade teabepäeval ettekande looduslikest pühapaikadest ja nende eripäradest Saaremaal.

7. oktoobril esines Astrid Tuisk ettekandega “Mängimise jõud. Kaks lapsepõlvelugu II maailmasõja päevilt” Tartu Laste Tugikeskuse konverentsil “Raamat versus TikTok”.

8. oktoobril toimus Riidaja mõisahoones Mulgi nädala raames Mulgi kirjavara õdak. Üritusel toimus Mathilda Matjuse videoloengu “Mulgimaa rahvaluulereetkede kogumispäevikud” esmaesitlus, Risto Järv ja Kadri Tamm tutvustasid folkloristide värskeid väljaandeid ning infosüsteemi Kivike.

8.–10. oktoobrini Taanis Aalborgis toimunud arvutusliku ja kognitiivse muusikateaduse konverentsil (“Third International Conference on Computational and Cognitive Musicology (ICCCM)”) osales Inna Lisniak koos Anna Aljanaki ja Liudmyla Yefremovaga paneelarutelul viisi- ja värsiehituse mustritest ukraina rahvalauludes (“Melodic and Rhythmic-Syllabic Patterns in Ukrainian Folk Songs”). 8. oktoobril viisid Anna Aljanaki ja Inna Lisniak läbi häkatoni, mis keskendus Ukraina rahvamuusika autentsest kooritämbrist lähtuva generatiivse mudeli arendamisele.

10. oktoobril osalesid Olha Petrovych, Mari Väina ja Kaarel Veskis HUM andmelabori veebiseminaril ettekandega “Ukraina ja Eesti rahvalaulude võrdlev teemaanalüüs tehisintellekti tõlke ja arvutuslike meetodite abil” (“Comparative Topic Analysis of Ukrainian and Estonian Folk Songs Using AI Translation and Computational Methods”).

14. oktoobril viisid Natali Ponetajev ja Astrid Tuisk Eesti Kirjandusmuuseumis läbi rahvamuusika ja -tantsu haridusprogrammi Mart Reiniku Kooli õpilastele.

16. oktoobril Eesti Kirjandusmuuseumis toimunud lasteaiaõpetajate eesti keele seminaril “Mis kirjas, see karjas” tutvustasid Helina Harend ja Astrid Tuisk ERA andmebaase ja kogusid pärimust, Mia Ruus ja Natali Ponetajev viisid läbi laulumängude ja tantsude töötoa.

17. oktoobril viis Mari Väina Kullamaa Keskkoolis toimunud eesti raamatu aasta päeva puhul läbi kolm tundi eri vanuseastmetele teemal “Heinrich Gösenken ja Kullamaa keel”.

20. ja 21. oktoobril osales Andreas Kalkun Daugavpilsis ülikoolis ajalookäsitluste subjektiivsuse teemalisel seminaril (“Writing a history of subjectivities in the Baltics”) ettekandega intiimsete teemade kogumisest välitöödel (“Doubts and Intimacies in Fieldwork: Collecting Seto Women’s Folklore”).

21. oktoobril pidasid Kärri Toomeos-Orglaan ja Liina Saarlo kirjandusmuuseumis Oskar Kallase päeval ettekande “Lugemise jälgi rahvaluuletekstides”.

24. oktoobril Tallinnas Eesti Keele Instituudis toimunud Pille Kippari 90. sünnipäeva juubelile pühendatud pidulikul seminaril esines Risto Järv ettekandega “Rahvaluule lühivormidest novellmuinasjutus”.

25. oktoobril kõneles Mari-Ann Remmel Saaremaa pühapaikadest Valjala rahvamajas.

26. oktoobril toimus Tartu Linnamuuseumis esitlus-ettelugemisõhtu “Novellmuinasjuttega novembrisse”. Kõnelesid väljaande koostajad Risto Järv, Mairi Kaasik ja Kärri Toomeos-Orglaan ning teised tegijad, tekste kogumikust luges näitleja Mirtel Pohla.

28. oktoobril toimus Rakveres Rehbinderi majas Eesti Rahvaluule Arhiivi XVI muinasjutuseminar “Sõnad loevad”. Ettekannetega esinesid Mall Hiimäe (“Jutuvestmisest jaguajal”), Katre Kikas (““Ja just need lugemised äratavad igaüht...” Raamatud rahva luulekogumise algtõukena”), Kärri Toomeos-Orglaan (“Lugemiskultuurist muinasjuttude taustal”), Helina Harend, Mari Väina

ja Risto Järv (“Sugulusnimetused eesti regilauludes ja muinasjuttudes”), Marika Kundla (“Juhan Kunderi muinasjutukonkurss 2025 – tänapäeva muinasjutt”), Risto Järv (“Novellmuinasjutud õpetavad meid”), Merili Metsvahi (“Muinasjuttude terapeutilisest kasutamisest”) ja Piret Päär (“Sõnad loevad ja loovad”). Seminaril tutvustati akadeemilist antoloogiat “Novellmuinasjutud” ning esitleti Merili Metsvahi koostatud ja Federico Ellade Peruzzotti inglise keelde tõlgitud eesti muinasjuttude väljaannet (“Deals and Deeds: Estonian Fairytales to Live By”).

28. oktoobril oli ETV2 eetris sarja “Haruldused Eesti Kirjandusmuuseumi arhiivraamatukogus” videoklipp Astrid Tuisu lühiloenguga “Esimesed eesti-keelsed mängud”.

29. oktoobril rääkis Risto Järv akadeemilisest väljaandesarjast “Eesti muinasjutud” ETV saates “Ringvaade”, küsitles Marko Reikop.

30. oktoobril ilmus pärimuse *podcast* Folksti, kus Taive Särg räägib mardi- ja kadripäeva lauludest, seoses Eesti Folkloorinõukogu aktsiooniga “Hakame santima”. Saatejuht Kristi Pumbo (<https://folkloorinoukogu.ee/podcast/taive-sarg-mardi-ja-kadripaeva-lauludest/>).

31. oktoobril toimus ERMis seitsmes humanitaarainete õpilaskonverents HUNTS. Päeva jooksul sai kuulda 14 ettekannet identiteediotsinguist Eesti tuulikupärandini. Korraldasid Ave Goršič (EKM), Virve Tuubel (ERM), Kristiina Punga (HTG).

2. novembril vedas Janika Oras Tartu Muinaskeskuses rahvalaulutuba “Suured (ilma)puud eri rahvastel”.

3. novembril kõneles Lona Päll kirjandusmuuseumi esmaspäevaste seminaride raames teemal “Kuidas jutustada kohalikke keskkonnakonflikte: näited Eestist ja Tasmaaniast”.

4. novembril oli ETV2 eetris sarja “Haruldused Eesti Kirjandusmuuseumi arhiivraamatukogus” videoklipp Janika Orase lühiloenguga “Vana Kannel”.

5. novembril pidas Andreas Kalkun EMTAs maitsetu muusika seminari raames loengu, mis käsitles rahvamuusikat ja selle kogumist.

6. novembril pidas Risto Järv Portugalis Taviras toimunud 19. rahvusvahelisel vanasõnakollokviumil ettekande vanasõnadest eesti novellmuinasjuttudes (““Do whatever you will, but think of your end”: Proverbs in realistic tales”).

7. novembril viisid Natali Ponetajev ja Astrid Tuisk kirjandusmuuseumis läbi rahvamuusika ja –tantsu haridusprogrammi Tallinna Mustajõe Gümnaasiumi õpilastele.

8. ja 9. novembril Londonis (Ühendkuningriik) toimunud traditsioonilistele viisidele pühendatud konverentsil (“Traditional Tunes and Popular Airs Conference”) pidasid Inna Lisniak ja Taive Särg ettekande tänapäevastest muutustest ukraina ja eesti rahvamuusika esituspraktikates (“Contemporary Transformations in the Practice of Ukrainian and Estonian Folk Music Performers”).

9. novembril toimus Lodjakoja Tü ökosemiootikute kliima ja elurikkuse kriisi lahendamisele suunatud projekti (“Coevolvers”) ja ERA koostöös toimuva lugude kogumise algatuse lõpusündmus, vestlusring “Varjatud kohtumised linnalooduses”, vestlusringi vedas Lona Päll ning osalesid Hanna-Annika Kuulmets, Rene Kiis ja Ehte Puhang. Lugude kogumise üleskutse tulemusel toimus alates novembrist 2024 kuni novembrini 2025 kuus sündmust.

12. novembril pidas Inna Lisniak Glasgow Ülikoolis (Ühendkuningriik) toimunud Kuningliku Muusikaassotsiatsiooni teaduskollokviumil (*RMA Research Colloquia in Music*) loengu muusikapärandi dekoloniseerimisest kaasaegsetes esituspraktikates võrdlevalt Ukrainas ja Eestis (“Decolonisation of Musical Heritage through Contemporary Performance Practices in Ukraine and Estonia (comparative analysis)”).

15. ja 16. novembril kogus Mari-Ann Remmel koos Heiki Valguga (TÜ) pärimust Karamsina ja Lasva külas.

16. novembril esines Lona Päll XXIV semiootika sügiskoolis ettekandega “Õrn ja õudne: armastus ja hirm”, Oma ettekandes keskendus Lona hirmule keskkonnakriisi ja tuleviku ees, vaadates selle sisse läbi kohalike narratiivide ja paigaidentiteedi.

18. novembril toimus Tartus Tampere Majas kirjanike Reeli Reinausi ja Mika Keräneni saunateemaliste raamatute vestlusõhtu, kus esitleti Eesti Rahvaluule Arhiivi tekstidest kokku pandud kogumikku “Salviks sauna leilikene. Saunaga seotud uskumusi ja lugusid” (koostanud Reeli Reinaus, kujundanud Siret Roots, toimetanud Kadri Tamm, EKM Teaduskirjastus 2025).

19. novembril pidas Mari Väina Emakeele Seltsi Helle Metslangi 75. sünnipäevale pühendatud kõnekoosolekul “Vastavuste võrgustikud ja põline parallelism” ettekande “Süntaks ja sisu: parallelism kui poetilise mõtlemise abinõu”.

20. ja 21. novembril Leedus Klaipeda Ülikoolis toimunud pärimuse ja modernsuse vastasmõjusid vaagival konverentsil (“The Interaction of Tradition and Modernity”) pidas Liina Saarlo ettekande suulise ja kirjaliku traditsiooni põimumisest Eesti regilaulukogudes (“Runosongs from Books to the People’s Mouths and Manuscripts. On the Interweaving of Oral and Written Traditions in Estonian Folklore Collections”) ning Olha Petrovych ettekande loomakujunditest ukraina rahvalauludes (“Animal Imagery in Ukrainian Folk Songs: A Computational Analysis of the Zoo-Lexicon”).

21. novembril pidas Risto Järv Eesti Kirjandusmuuseumis Tartu Kristjan Jaak Petersoni Gümnaasiumi õpilastele loengu “Kirjanikud müüte ja muinasjutte mugandamas”.

21. novembril pidas Andreas Kalkun Värskas Seto Instituudi konverentsil “Seto Instituut 15. Setomaa aoleht 30” ettekande Hindrik Prantsust (“Prantsu Hindrik ni Setomaa”).

22. novembril kuulutas SA Hiite Maja Eesti Kirjandusmuuseumis toimunud hiie väe tunnustamise sündmusel välja 2025. aasta hiite kuvavõistluse võitjad. Eesti Rahvaluule Arhiivi valitud pärimuse auhinna sai Heili Kalbri foto Otepää valla Kurevere küla Kihu kivist. ERA kohapärimuse töörühma liige Valdo Valper pälvis tunnustuse pühapaikade pärimuse kahe aastakümne talletamise ja kaardistamise eest Muhu-, Võru- ja Harjumaal ning mujalgi.

24. novembril avati ERA käigukoridoris näitus “Vanu Kandleid saivad kingituseks ja tänutäheks...”. Näitusel on väljas kolm Jakob Hurda kaastööliste kingitud “Vana kandle” eksemplari, neid täiendavad mitmesugused materjalid kaastööliste kohta ja tsitaadid kirjadest ja aruannetest. Näituse koostas Rein Saukas, kaasa aitas Kärri Toomeos-Orglaan.

24.–27. novembrini osalesid Liina Saarlo, Kaarel Veskis ja Mari Väina FILTER töörühma seminaril Puise külas Nina talus, kus jätkati suurte keelemudelite analüüsivõimekuse testimise ning vastavate käsuviipade täpsustamisega eri keelte grammatikakirjelduste toel ning uuriti motiivide automaatse tuvastamise võimalusi.

25. novembril toimunud Oskar Looritsa 125. ja Paul Ariste 120. sünniaastapäevale pühendatud konverentsil “Mida Loorits ja Ariste alustasid, seda meie uurime edasi” esinesid ERAst Ave Goršič ettekandega kultuurist, elujõust ja suurtest strateegiatest (“Of culture, vitality and (grand) strategies”) ning Risto Järv ettekandega vägivaldsete surmade tuvastamisest muinasjuttudes (“I’ve become a blue-winged bird...”: tracing violent deaths in folktales”).

25.–27. novembrini osales Natali Ponetajev Viini Muusika- ja Esituskunstide Ülikoolis sümposiumil “Binaarne harmoonia traditsioonilises muusikas ja mujalgi” (“Binary Harmony in Traditional Music and Beyond”) ning viis seal läbi töötoa Läänemaa lõõtspillimuusikast.

26. novembril oli Kanal 2 eetris sarja “Ja nii ongi” saade, kus Olha Petrovych rääkis oma teadusprojektist “Eesti ja ukraina rahvalaulude võrdlev korpus-põhine arvutuslik analüüs”, saatejuht Eeva Esse-Sõõrumaa.

28. ja 29. novembril Tartus Eesti Kirjandusmuuseumis Ingrid Rüütli 90. sünnipäevale pühendatud 15. rahvalaulukonverentsil “Muutudes endaks jääda” pidasid ERAst ettekande Mari Väina “Etniliste suhete kajastumisest regilaulu kujunemisloos tänaste teadmiste valguses”, Mia Marta Ruus “Mai Kravtsovi regilaulude repertuaari analüüs ja võrdlus Kuusalu kihelkonna -laulutraditsiooni kontekstis” ning Liina Saarlo “Lääne-Liisi: pärimuse esitamine, esindamine ja uusloome”. Esitleti väljaannet “Muhu regilaulud” (Vana kannel, XV, koostanud Kanni Labi, viisiosa koostanud Janika Oras ja Ingrid Rüütel, toimetanud Kristi Salve, EKM Teaduskirjastus, 2025) ning ajakirja Keel ja Kirjandus novembrinumbrit “Vaateid regilaulu varieerumisele” (koostanud Liina Saarlo, kõneles ajakirja folkloristika ja kultuuriuuringute sektsiooni toimetaja Ott Heinapuu). 29. novembril avas Liina Saarlo näituse “Hetki jäänud jälgedesse... Ingrid Rüütel 90” trepigaleriis. Konverentsi korraldas Eesti Kirjandusmuuseumi Eesti Rahvaluule Arhiiv (Taive Särg, Janika Oras ja Helen Kõmmus) koostöös Eesti Folkloorinõukogu ja Eesti Pärimusmuusika Keskusega.

II poolaastal kogunes ERA kaastööliste kirjutamisrühm (juhendaja Astrid Tuisk) **9. juulil, 6. augustil, 17. septembril ja 12. novembril**. Kirjutati raamatutest, külaskäikudest, vaimulugudest ning ERA selleaastasest kogumistest potipõllundusest ning arutleti ühiselt nende teemade üle.

Risto Järv
risto.jarv@folklore.ee

Mari Väina
mari.vaina@folklore.ee

EESTI KIRJANDUSMUUSEUMI FOLKLORISTIKA OSAKONNAS

1. augustil viibis Nikolai Anisimov välitööl Udmurdimaal Malaja Purga rajooni Sredniye Juri külas, et fikseerida kosjaskäiku (*nöl kuran*).

2. augustil tegi Nikolai Anisimov välitööd Udmurdimaal Šarkani rajooni Badjarovo külas, kus dokumenteeris udmurtide perekonna- ja kalendritavadele pühendatud festivali “Vremen svjazujuštšaja nit”.

3. augustil fikseeris Nikolai Anisimov Udmurdimaal Jari rajooni Jari külas välitöö käigus toidufestivali "Gubi fest" ("Seenefest").

6. augustil jäädvustas Nikolai Anisimov Baškortostanis Januli rajooni Šudeki külas udmurtide kalendri- ja perekondlike kommetega seotud laulufolkloori.

8. augustil osales Eda Kalmre kogukonnapärimuse ning rahvakultuuri asjatundjana Paide arvamusfestivalil, arutledes teemal "Kas Eesti kultuuriruumis on kohta kõigile? Erinevate kultuuride nähtavus ja aktsepteerimine avalikus ruumis". Arutelu korraldas Eesti Rahvakultuuri Keskus, vestlust juhtis Elo-Hanna Seljamaa. Lisaks neile ütlesid sõna sekka koolijuht ja vaimulik Tanel Meiel, Eesti Rahvakultuuri Keskuse vaimse kultuuripärandi spetsialist Epp Tamm ning Türgist pärit kurdi juurtega Eestis elav matemaatikaõpetaja Celal Yildirim.

8. augustil andis Nikolai Anisimov intervjuu udmurdi raadiojaamas Minu Udmurtia.

10.–14. augustini viibis Nikolai Anisimov välitöödel Tatarstanis Kukmori rajoonis (külad Lelviž, Nõrja, Starja Jumja) ja Baltassi rajoonis (külad Tsõpja, Sõrja), kus kogus materjali matuse- ja mälestuskommete, sünnirituaalide, maagiliste praktikate ja religioossete uskumuste kohta ning salvestas kohalikku laulufolkloori.

17. augustil kogus Nikolai Anisimov Tatarstanis Agrõzi rajoonis Varkled-Bodja külas andmeid religioossete uskumuste ning kohalike udmurtide rahvakultuuri kaasaegse toimimise kohta.

18. augustil avati Eesti Kirjandusmuuseumis Tallinna Mari Seltsi, Eestimaa Rahvuste Ühenduse ja Eesti Kirjandusmuuseumi koostöös valminud näitus "Elu ilu – ilu elu. Detailid mari rahvariidel", mis oli vaadata 18. septembrini. Näituse korraldas Natalia Ermakov.

18.–23. augustini Tartus korraldatud 14. rahvusvahelisel fennougristika kongressil (CIFU XIV) korraldasid sümposiumi "Talv soome-ugri kultuurides" Natalia Ermakov, Nikolai Kuznetsov ja Sergey Troitskiy, sümposiumil esinesid Nikolai Anisimov ("Winter in the mythological beliefs of the Udmurts"), Natalia Ermakov ("Songs and laments in a winter theme: analysis of the material recorded during field studies"), Andres Kuperjanov ("Solar eclipses in the Finnic-Ugric traditions") ning Mare Kõiva koos Tatsiana Valodzinaga ("Healing charms and healing with animals").

Üldpaneeli istungitel esindasid osakonda Andrus Tins ja Reet Hiiemäe ühisettekandega "Finno-Ugric worldviews in the changing world of technology".

19. augustil esitles Natalia Ermakov SIFU programmi raames raamatut “Ersa pärand Eesti arhiivides”.

21. augustil oli konverentsi raames võimalik kirjandusmuuseumis vaadata udmurdi kunstniku Zoja Lebedeva spetsiaalselt kongressiks valminud näitust “Vahel... Between...”, mari disainikunstniku Natalia Lille näitust “Elu ilu – ilu elu” (kuraator Natalia Ermakov). Eksperimentaalses tõlkekohvikus SUKK lugesid Krista Ojasaar ja Natalia Ermakov eesti luuleklassikat eesti ja ersa keeles.

23. ja 24. augustil kogus Nikolai Anisimov välitöödel Udmurdimaal Malaja Purga rajoonis Srednije Juri külas andmeid kohalike põllumajandustraditsioonide, rahvusköögi ja mütoloogiliste arusaamade kohta.

24.–30. augustini osales Reet Hiimäe Krakowis (Poola) rahvusvahelisel usundiuurijate (*International Association for the History of Religions*) 23. kongressil “OUT OF EUROPE: Studying Religion(s) in Interconnected Worlds” paneeli “Debates about danger and wisdom in relation to contemporary spiritual practices in the western world” juhina ja ettekandega “Women’s “dangerous” rituals in Estonia”. Samuti osales Reet ümarlauas “Studying death rituals in contemporary changing social and cultural landscapes”. Tõnno Jonuks pidas samal kongressil ettekande “Glocal Paganism in Modern Estonia – the struggle over indigenous identity”.

25. augustil kohtusid Marie Skłodowska-Curie teadustöömeetmete teadlasvahetuse projektiga “Huumorikirjaoskus” (HUMLIT; koordinaator Władysław Chłopicki) seotud teadlased Eesti Kirjandusmuuseumis, et võrrelda eri kultuurides tehtud intervjuude põhjal naljaloojate arusaamu huumori võimaluste ja piiride kohta. Projekti eesmärk on uurida ja arendada oskust mõista ja lahti mõtestada huumoriga seotud märke, viiteid ja sõnumeid.

26. augustil esitles Natalia Ermakov Tallinnas Viru Keskuse Rahva Raamatus raamatut “Ersa pärand Eesti arhiivides”.

28. augustil esitles Natalia Ermakov Jõhvi kontserdimajas festivali “Loomepada” raames raamatut “Ersa pärand Eesti arhiivides”.

28. augustil intervjueeris Nikolai Anisimov välitöödel udmurdi kultuuri isikupärase etnokultuuri uurimise raames Udmurdimaal Kijassovo rajooni Dubrovski külas rahvatraditsioonide hoidjat Marija Nikonovat perekonna- ja kalendrikommete teemal, salvestas tema isiklikke laule ja luuletusi ning fikseeris päevikukandeid.

29. augustil intervjueeris Nikolai Anisimov välitöödel udmurdi kultuuri isikupärase etnokultuuri uurimise raames Udmurdimaal Kijassovo rajooni Staraja Salja külas rahvatraditsioonide hoidjat Alevtina Poljakovat perekonna- ja kalendrikommete teemal, salvestas tema isiklikke laule ja luuletusi, lapse- ja noorpõlve mälestusi ning fikseeris päevikukandeid.

31. augustil jäädvustas Nikolai Anisimov Baškortostanis Burajevo rajooni Mamadõ külas välitöödel mitme teemavaldkonna folkloorimaterjali: mütooloogilised ja religioossed arusaamad, kalendri- ja perekonnatavad, rahvusköök, rahvamängud ja meelelahutused, traditsiooniline rõivastus ja ehted. Samuti salvestati kohalike udmurtide laulufolkloori eri žanre udmurdi ja tatari keeles.

31. augustil juhtis Piret Voolaid Tallinnas KUMUs näituse "Õed Meid. Avantgard ja argielu" lõpuprogrammi raames toimunud vestlusringi "Naeruga teritatud pliiats: huumor kui vabadus õdede Meide loomingus". Vestlusel osalesid näituse kuraatorid Kai Stahl ja Eha Komissarov ning animaator, kirjanik ja karikaturist Ave Taavet.

1. septembril jäädvustas Nikolai Anisimov Baškortostanis Tatõšlõ rajooni Urazgildõ külas välitöödel mitme teemavaldkonna folkloorimaterjali: mütooloogilised ja religioossed arusaamad, kalendri- ja perekonnatavad, rahvusköök. Samuti salvestati kohalike udmurtide laulufolkloori eri žanre.

1. septembril esitles Nikolai Anisimov Baškortostanis Tatõšlõ rajooni Novõje Tatõšlõ külas udmurdi folkloorikollektiivide interregionaalsel festivalil "Duno mardžanjos" ("Kallihinnalised pärlid") laulukogumikku "Kama-taguste udmurtide laulud" (2025, sari Udmurdi folkloor, autorid: Nikolai Anisimov ja Irina Ptšelovodova). Autorieksemplarid anti igale esinejale ning kõigile, kes andsid olulise panuse selle väljaande loomisse. Üksiti dokumenteeriti välitööde käigus festivali käiku.

2.–9. septembrini töötas Nikolai Anisimov Udmurdi Riikliku Ülikooli udmurdi filoloogia, soome-ugri uuringute ja ajakirjanduse instituudi folklooriarhiivis.

4. septembril pidas Liisi Laineste Umeå Ülikooli seminaril ettekande "Humour scandals and humour literacy in the digital world".

5. septembril esines muuseumis Integratsiooni Sihtasutuse korraldusel Orest Kormašov loenguga "Ikoon kui ühtsuse ja ühisuse sümbol", pärast teda kõneles Mare Kõiva.

5. septembril pidas Reet Hiimäe võrgustiku *ISFNR Belief Narrative Network* veebiloengute sarjas projektiga CHRYSES seotud loengu “From the trajectories of the plague spirit to the spatiality of recent health infodemics: Mental and narrative mapping of environmental health crises”.

6. septembril esines Raivo Kalle Pajusi külaseltsimajas Põltsamaa vallas teadusprojekti KUM-TA66 koosloomeseminaril mesinikega.

10. septembril kogus Nikolai Anisimov Udmurdimaal Možga rajooni Ludzi-Šudzi külas välitöödel mitme teemavaldkonna folkloorimaterjali: mütoloogilised ja religioossed arusaamad, kalendri- ja perekonnataavad, rahvusköök, rahvamängud ja meelelahutused, traditsiooniline rõivastus ja ehted. Samuti salvestati kohalike udmurtide laulufolkloori eri žanre. Lisaks koguti materjale udmurdi kultuuri isikupärase etnokultuuri uurimise jaoks.

11. septembril osales Raivo Kalle Hellamaa külaseltsimajas Muhu vallas teadusprojekti KUM-TA66 koosloome seminaril karjakasvatajatega.

11.–13. septembrini töötas Nikolai Anisimov Udmurdi Ajaloo, Keele ja Kirjanduse Instituudi teadusraamatukogus Iževskis. Samuti korraldas kohtumisi ja konsultatsioone udmurdi mütoloogia entsüklopeedia koostamise teemal.

13. septembril osales Reet Hiimäe Raplas kultuurifestivali Särin raames aruteluringis “Hunt meie seas”, kus hundi vastuoluliste tähenduste ja hundiga kooseksisteerimise võimaluste üle arutlesid lisaks Peeter Hussar, Tiit Maran, Peep Männil ja Armin Rudi.

14. septembril kõneles Piret Voolaid Vikerraadio “Keelesaates” intervjuus Piret Kriivanile vanusest vanadest pärimuses.

14. ja 15. septembril osales Reet Hiimäe “Eesti juured” tippkeskuse Liivi lahe kontaktide ja Läti-Eesti kultuuriühtsuse juhtumiuuringute kavandamise ja edasise koostöö edendamise seminaril Kihnus.

17.–19. septembrini osales Andrus Tins Saksamaal Max Plancki sotsiaalanthropoloogia instituudis EASA majandusantropoloogia (AOE) ja Europeanist (EURONET) võrgustike konverentsil töötoas “Economic shifts and new ideologies in green transitions in Europe and beyond”.

21. septembril korraldas Natalia Ermakov Tallinna raekojas Eestimaa Rahvuste Ühenduse XXXVII foorumi.

22.–28. septembrini viibis Mare Kõiva välislahetus Bukarestis (Rumeenia) loitsu-uurijate (ISFNRI ChChCh rahvusvaheline töörühm) konverentsil “Syncretic elements in the process of charming”, kus ta juhatas hübriidsesiooni ja pidas ettekande “Distance healing with written charms and prayers”. Konverentsi koostööpartnerid olid The “Constantin Brăiloiu” Institute of Ethnography and Folklore of the Romanian Academy ja the “Iorgu Iordan – Al. Rosetti” Institute of Linguistics of the Romanian Academy.

23. septembril pidas Reet Hiimäe Tallinna Kriisiühingu korraldatud kriisi-terminoloogia koolituspäeval loengu “Kriis ja kaitse: pärimusliku keelekasutuse rollist reaolukordade tõlgendamisel”.

26. septembril osalesid Reet Hiimäe ja Mari-Ann Remmel (ERA) Keskkonnaameti Kuressaare büroos toimunud ümarlauarutelus “Saaremaa muinaspärandi kaitse”, millel olid lisaks folkloristidele esindatud kohaliku elu aktivistid, keskkonnakaitsjad, Muinsuskaitseamet, kohalikud omavalitsused ja kohalik raadio.

3.–6. oktoobrini osalesid Mare Kõiva, Nikolai Anisimov, Natalia Ermakov, Tatiana Anisimova, Maria Korepanova ja Eva Toulouze Sofias rahvusvahelisel konverentsil “Balkan and Baltic States in United Europe – History, Religion, and Culture VI: Magic, Holiness and Mountain”.

Mare Kõiva juhtis paneeli “Protection of mountains, animals and spaces” ning pidas ettekande “Sacred caves and cave structures in the ritual practice of the Estonian population: folkloristic and religious evidence and modernity”, Nikolai Anisimov pidas ettekande “Magical practices in the context of funeral and memorial rituals of Udmurts: traditions, symbolism and transformations”, Reet Hiimäe pidas veebiettekande “Sacrality maps as a marker of vernacular identity building: the example of Ebavere sacred hill”, Natalia Ermakov astus üles ettekandega “The content, structure and function of Ersä Mordvin and Setu laments”.

8.–10. oktoobrini toimus Ljubljanas Sloveenia Teaduste ja Kunstide Akadeemia Teadusuuringute Keskuse (ZRC SAZU) Rahvaluule Instituudis Sloveenia-Eesti ühisseminar “Rahvahuumor argielus” (“Humorous Folklore in Everyday Life”). Koostööseminar oli osa samanimelisest koostööprojektist, mida juhivad Saša Babič ja Liisi Laineste. Seminaril osalesid ettekandega Anastasiya Fiadotava (“Humour and sensitivity. Approaching controversial topics during and after fieldwork – huumoritundlikkuse piirid välitöödel”), Sergei Troitskiy (“Problems and interesting cases of collecting school lore in Estonian Russian-speaking schools – huumor ja koolipärimus mitmekeelses keskkonnas”), Piret Voolaid (“The graffiti database as an example of functional community science and international co-creation as well as a research

source for comparative studies – graffiti allikaväärtusest kogukonnateaduse raamistikus”).

Seminari lõpetas Liisi Laineste töötuba “We love coding: Simple solutions for complex (humanities) data”, mis otsis uusi viise, kuidas aineistikku süstematiseerida ja mõista.

11. oktoobril pidasid Reet Hiimäe ja Mare Kalda projekti CHRYSES raames Tartumaal Lähtel kohalikke kogukondi kaasava tervisekriiside mentaalse kaardistamise töötoa.

14. oktoobril modereeris Nikolai Anisimov osakonna korraldatud seminari “Kunst ja folkloor” panustades ka seminari korraldamisse.

14. oktoobril korraldasid Sergey Troitskiy ja Emma-Lotta Lõhmus rahvaluule ja popkultuuri visuaalseid väljendusviise uurivas arutelusarjas rahvusvahelise seminari “Kunst ja folkloor”, mis pani punkti kunstnik Zoja Lebedeva näitusele “...vahel”. Osalesid uurijad Eestist, Poolast ja Ukrainast. Arutelu juhtisid Liisi Laineste ja Nikolai Anisimov.

Esinesid Elena Kovycheva (Udmurdi ülikool, “Current ideas and national traditions in Zoia Lebedeva’s work” (vene keeles *online*)); Svetlana Karm (ERM, “Etnograafia kui visuaalne teadus. Etnilise kultuuri näitamine muuseumis”); Vladimir Vaingort (OÜ Kardis teadusjuht, MTÜ Uks Kultuuri, “Visualization of Ukrainian humorous stereotypes in the forms of traditional national ceramics” (vene keeles); Orest Semiotyuk (Poola TA Slavistika Instituut, “Dividing the world: from Gillray to modern satire: the power of visual analogies”); Eda Kalmre (EKM, “Graafika ja ajaloolised fotod Tartust propaganda, mälu ja nostalgia teenistuses”); Anastasiya Fiadotava (EKM, “The art of photography in folklorists’ and anthropologists’ academic publications”, *online*). Näitusel “vahel...” sai tutvuda Zoja Lebedeva loominguga ning ühepäevanäitusega (autorikleitide kollektsioon).

14.–19.oktoobrini viibis Mare Kõiva Barcelonas Academia Europea konverentsil.

16. oktoobril rääkis Liisi Laineste Tartu Ülikoolis poola lastekirjanduse tõlkimisest.

17.–19. oktoobrini osales Sergey Troitskiy Kreekas Pireuses konverentsil “Facing the Future” ettekandega “Scientific ethics as a weapon: Academic journals in times of war”.

18. oktoobril osales Nikolai Anisimov 2025. aasta soome-ugri rahvaste kultuuripealinnas Narvas hõimupäevadel. Koos etno-trioga Ar-God esines ta peakontserdil, tutvustades udmurdi, bessermani ja eesti laulutraditsiooni.

19. oktoobril osales Natalia Ermakov ETV saates "Prillitoos", kus rääkis oma tänavu ilmunud raamatust "Ersa pärand Eesti arhiivides" (Sator 27, EKM Teaduskirjastus 2025) ja tutvustas ersa kultuuri.

20. oktoobril rääkis Mare Kõiva Tallinnas lastekirjanduse keskuses veehaldjatest.

20. oktoobril pidas Eesti Kirjandusmuuseumi vanemteadur Anastasiya Fiadotava Sloveenia Etnoloogia Instituudis loengu "Huumor kui kultuuripärand".

21. oktoobril rääkis Katre Kikas 30. eesti raamatuteaduse konverentsil (Oskar Kallase päev) raamatutest Matthias Johann Eiseni ja tema rahvaluule kaastööliste kirjavahetuses.

21.–24. oktoobrini pidas Sergey Troitskiy Erasmus+ programmi raames Vilniuse Ülikoolis (Leedu) külalisprofessorina loenguid. Eesti Kirjandusmuuseum osales esimest korda Erasmus+ programmis, mis hõlmab loengute pidamist välisülikoolides.

23. oktoobril pidas Sergey Troitskiy Vilniuse Ülikoolis venekeelse loengu "Pretsedenditekstid humoorika internetifolkloori alusena".

24. oktoobril esinesid Eda Kalmre, Katre Kikas ja Mare Kõiva Tallinnas Eesti Keele Instituudis Akadeemilise Rahvaluule Seltsi, Emakeele Seltsi, Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna ja Tallinna Ülikooli humanitaarteaduste instituudi korraldatud Pille Kippari 90. sünnipäevale pühendatud pidulikul seminaril. Eda Kalmre ettekanne kandis pealkirja "Kassid, hamstrid, lambad, haned, puumad ja teised tänapäeva loomalood", Katre Kikase ettekanne "Millest kõnelevad perekonna fotoalbumid?" ja Mare Kõiva ettekanne "Röövel Madeist ja barettide ajast?".

28. oktoobril esines Katre Kikas Rakveres Eesti Rahvaluule Arhiivi muinasjutuseminaril "Sõnad loevad" ettekandega "'Ja just need lugemised äratavad igäht...'" Raamatud rahvaluulekogumise algtõukena".

3. novembril pidas Anastasiya Fiadotava ajakirja Jalka korraldatud jalgpallikonverentsil veebiettekanne "'FK Slutsk Worldwide" Facebooki grupp: iroonilisest fännikogukonnast ehtsa fännikogukonnani".

3.–6. novembrini osalesid Eesti Kirjandusmuuseumi direktor Piret Voolaid ja Eesti Rahvaluule Arhiivi juhataja Risto Järv Taviras (Portugal) 19. rahvusvahelisel vanasõnade alasel kollokviumil (ICP25). Piret Voolaid pidas koos Sloveenia kolleegi Saša Babičiga ühisettekande “You can’t sing or live alone: Exploring loneliness and belonging in Estonian and Slovenian proverbs” (“Ega üksi lauldes või elada: üksindus ja koostegutsemine eesti ja sloveeni vanasõnades”).

3.–8. novembrini osales Reet Hiimäe Antiguas (Guatemala) organisatsiooni *World Anthropology Union* konverentsil “Unearthing humanity: Critical and urgent epistemic redefinitions in world anthropologies” ettekandega “Myths, maps, and vernacular perception: Enhancing public communication of epidemics”. Samuti oli ta koos Andrus Tinsi ja Jenny Butleriga ümarlaua “Mental mapping of environmental health crises” korraldaja.

6. novembril osales Nikolai Anisimov veebi vahendusel Permi krai Kujeda rajooni Udmurtski Šagirti küla udmurdi folklooriansambli Invožo 15. aastapäeva üritusel. Eesti Kirjandusmuuseumi folkloristika osakonna ja enda nimel saatis ta videoõnnitluse tänu sõnadega udmurdi keele ja rahvuskultuuri hoidmise ja arendamise eest ning abi eest laulufolkloori kogumisel.

13.–16. novembrini osales Nikolai Anisimov rahvusvahelisel festivalil “Tartu Folk” koos udmurdi ansambliga Jumšan Gur, kellega esitleti udmurdi rahvalaule, tantse, kostüüme, rahvamänge ja rahvuskööki.

14. novembril konsulteeris Natalia Ermakov Tallinnas poola artisti Weronika Trojańskat ersa itkude teemal.

14. ja 15. novembril osales Sergey Troitskiy Narvas professor Sergei Issakovi mälestuseks korraldatud seminaril “ESTO-RUSSICA 2025” ettekandega “Narva kui tänapäevase piirialade diskursuse objekt ja selle mõju linna kultuurilisele mainele” ning tutvustas ajakirja Mäetagused Narva erinumbrit (Mäetagused 91. Sissevaateid Narvast).

18. novembril pidas Piret Voolaid Tartu Ülikooli ainekursusel “Folkloristika alused” külalisloengu “Rahvaluule lühivormid: Aines ja uurimine”.

20. novembril esines Eesti Kirjandusmuuseumi direktor Piret Voolaid Tartu Ülikooli Järvamaa Väärikate Ülikoolis loenguga “Elusügis ja vananemine pärimuses”, Eesti Rahvaluule Arhiivi juhataja Risto Järv pidas loengu “Kas elu on muinasjutt?”.

21. novembril pidas Reet Hiimäe Tartumaal Lähte Ühisgümnaasiumis Lähte mini-ajalookonverentsil ettekande “Rootsi kuninga varandusest Lähte pargikummituseni: kohalikust folkloorist”.

24. ja 25. novembril osalesid Reet Hiimäe ja Andrus Tins seoses projektiga CHRYSES üritusel *Hera Crisis Kick-Off Conference* Nottinghamis Inglismaal. Reet jagas konverentsi Methods Cafe töötoas oma projektikogemusi seoses mentaalsete maakaartide töötubade läbiviimisega.

25. novembril avas Tartu linnapea Urmas Klaas koos Eesti Kirjandusmuuseumi direktori Piret Voolaiuga Vanemuise ehk Hurda pargis mälestuspingid kahele Eesti suurmehele: akadeemik Oskar Loorits (9. XI 1900 – 12. XII 1961) ja akadeemik Paul Ariste (3. II 1905 – 2. II 1990). Sellele järgnes kirjandusmuuseumis mõlema teadushiiu sünniaastapäevadele pühendatud rahvusvaheline konverents “Mida Loorits ja Ariste alustasid, seda meie uurime edasi”. Konverentsi avasid Eesti teaduste akadeemia president Mart Saarma ja Emakeele Seltsi juhataja Helle Metslang. Osakonda esindasid ettekandega Eda Kalmre (“Puma hunting in Estonia: Wild animals in media and folkloor”), Mare Kõiva (“Aetiologies and thinking animals”), Nikolay Kuznetsov (“‘Good’, ‘fish’ and ‘corpse’: The Old Komi alphabet and its letters”) ja Anastasya Fiadotava (“The identity and languages of small Finno-Ugric peoples in internet memes”). Natalia Ermakov edastas konverentsil ersakeelse video, kus Nikolai Bajuškin rääkis Paul Aristest.

Konverents lõppes Ell Vahtramäe näituse “Kust sa tead, et päkapikud on olemas?” avamisega.

29. novembril osales Nikolai Anisimov Tartus udmurdi keele rahvusvahelise päeva (27. november) tähistamisel koos udmurdi seltsiga Jumšan Gur.

2. ja 3. detsembril osales Reet Hiimäe Tartus Akadeemilise Rahvaluule Seltsi 19. sügiskonverentsil “Inimuuringute eetika humanitaarteadustes” ettekandega “Eetikaküsimustest rahvusvahelise koostööprojekti CHRYSES näitel”.

4. detsembril esitles Oskar Poll kirjandusmuuseumis oma vastilmunud raamatut “Isa, ma lasksin endale linnu teha”.

Osakonna seminarid

3. novembril kuulati Lona Pälli sõnavõttu ja arutleti teemal “Kuidas jutustada kohalikke keskkonnakonflikte: näited Eestist ja Tasmaaniast”. Lona kõneles, missugune on kohalike pärimuslike narratiivide roll keskkonnakonfliktides ja looduskaitstes laiemalt – kelle kaudu ja missugustes kontekstides need esile tulevad ja missuguseid sõnumeid nende kaudu edastatakse.

Kuidas suhestuvad keskkonnakonfliktide kajastuses kõneldud lugudes kohalik, rahvuslik ja globaalne skaala? Seminaris arutleti Eesti ja Tasmaania näidete üle. Tasmaanial ja Eestil on üllatavaid sarnasusi keskkonnaajaloos.

Nii Eesti kui Tasmaania lähiajalukku kuulub “metsasõda” ja viimasesse kümnendisse võitlus tselluloositehase ehitamise vastu. Looduslähedus on keskne mõlema identiteedis ja eneseesitluses. Aga on üks oluline erinevus – kuidas kohalikke keskkonnakonflikte on raamistatud ning globaalset ja kohalikku mõõdet omavahel seostatud.

17. novembril kohtuti teaduskommunikatsiooni teemalises aruteluringis, et välja selgitada, kuidas oleme hakkama saanud uurimistulemusi tutvustades, kuidas leida kontakti veelgi laiema avalikkusega ning mida teha, et meie tööd tuleksid esile rahvusvahelises humanitaarias.

24. novembril esines Bukaresti ülikooli etnoloogia kaasprofessor Adrian Stoicescu ingliskeelse ettekandega “Rahvakultuur kui sümboolse kollektiivse toimetuleku vahend – äärmusparempoolsest identiteedist Rumeenias”. Ta käsitles rahvakultuuri ärakasutamist (väärkasutust) Rumeenia äärmusparempoolses diskursuses, mis on integreeritud sümboolse kollektiivse toimetuleku raamistikku (Wagner *et al.* (2002).

1. detsembril esines Daugavpilsis Ülikooli keele ja kirjanduse doktorant Ģirts Vikmanis teemal “Dekoloniaalne paradigma ja vastupanupraktikad ajakirjas Avots 1980. aastatel avaldatud laulutõlgetes ja artiklites” (“Decolonial paradigm and resistance practices in bard lyrics translations and journalistic texts of the magazine “Avots” in the 1980s”).

8. detsembril tutvustas nooremteadur Mark Mets töötoas Gephi veebiversiooni (<https://gephi.org/>). Gephi on avatud lähtekoodiga projekt visuaalse võrgu analüüsiks, mille abil saab andmete struktuurimustreid visualiseerida ja analüüsida.

Asta Niinemets
asta.niinemets@folklore.ee

TARTU ÜLIKOOI EESTI JA VÖRDLEVA RAHVALUULE OSAKONNAS

18.–23. augustini korraldas Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituut Tartus 14. rahvusvahelise fennougristika kongressi (CIFU XIV).

22. septembril toimus TÜ eesti ja võrdleva rahvaluule osakonnas töötuba, mille viisid läbi Dorothy Noyes (Ohio Ülikool) ja Tobias Wille (Goethe Ülikool Frankfurtis). Diskussioon oli ajendatud 2025. aasta novembris ilmuvas koguteoses “Exemplarity in Global Politics” püstitatud küsimustest (ootamatute poliitiliste žestide mõju, sotsiaalne võimendumine,).

22. septembril pidas Tartu Ülikooli audoktor (2018), Ohio Riikliku Ülikooli teadlane, kunstide ja teaduste ning inglise keele professor, võrdleva uurimise professor ja Mershoni rahvusvahelise julgeoleku uuringute keskuse direktor Dorothy Noyes W. Andersoni loengusarjas loengu “Containment Failures: Supernatural Visitations, Folk Performance, and Europeans on the Edge in Mérimée’s Ethnographic Fictions”. Loengus vaadeldi põhilisi folkloristika märksõnu, arutledes muulhulgas märksõna “vernakulaarne” kasutuskõlblikkuse üle kultuuripraktikate dünaamilisel kirjeldamisel.

25. ja 26. septembril korraldasid Tartu Ülikooli eesti ja võrdleva rahvaluule osakond ja Tartu Nefa Rühm Tartu Ülikooli raamatukogus 14. rahvusvahelise noorte folkloristide konverentsi “Tasane teooria ja vernakulaarne väljendusjõud”. Konverentsil astus üles nelikümmend noort teadlast, peaesinejad olid Dorothy Noyes (Ohio State University) ja Mariya Lesiv (Memorial University of Newfoundland). Moderaatorid olid Ülo Valk ja Anastasiya Astapova.

Sessione juhatasid Lodewyk Marthinus Barkhuizen, Margaret Lyngdoh, Marje Ermel (Tallinna Ülikool), Alina Oprelianska, Pihla Marja Siim, Haozhen Li, Kikee Doma Bhutia, Andrus Tins, Kristel Kivari, Alevtina Solovyeva ja Digne Üdre-Lielbārde.

Ettekannetega esindasid ülikooli folkloriste Haozhen Li (“Between Religious Revival and Reinvention: Three Strategies of Revitalisation for Shamanism in Northeast China”), Yun Dai (“Bear Grandmother: Hearthside Storytelling”), Abhirup Sarkar (“Some Notes on the Viability of the ‘Humble Approach’ in Folkloristics”), Mar’yana Svarnyk (“Sustainability: A Concept without a Theory?”), Lachlan Bell (“The Sõrve Bunyip: Reimagining a Colonial Cryptid in an Australian-Estonian Context”), Linda Saraswati Klausner (“When Trees Wear Saris: Ritual Dressing and Sacred Power”), Joan Jürgens (“‘Timeless Reading’: Fortune Telling with Tarot Cards in Estonian-speaking Social Media Channels”), Ismet Suleimanov (“Adjustment and Humour: Humorous Vernacular Commentary on Being a Ukrainian Refugee”), Nataliia

Rygovska ("The Invisible Front: Vernacular Spiritual Practices in Contemporary Ukraine"), Lodewyk Barkhuizen ("Existential Weakness as Method in the Spiritual Teachings of South African Traditional Healers"), Baobao (Sutçywu and Sutçywumini of Misfortune Transferability in the Eastern Minyag Community") ja Kikee Doma Bhutia ("Thensay Yaksay and the Burden of Ritual Gift-Giving in Sikkimese Villages").

1.–4. oktoobrini toimus Tartu Ülikoolis Eesti Kultuurkapitali toel Eesti Võrdleva Kirjandusteaduse Assotsiatsiooni 16. rahvusvaheline konverents "World Poetry Today: Production, Translation, Reception" ("Maailmaluule täna: loomine, tõlge, retseptatsioon").

Rahvalaulu-uurijatelt oli kavas Tiiu Jaago ettekanne "Inspiration and limitations: interpreters' views on the old Estonian folk song" ning Mari Väina ja Kati Kallio regilaulukorpuste analüüsitulemused ettekandes "Tracing Formulae and Motifs in Multilingual Runosong Corpus".

24. oktoobril esines Tiiu Jaago Tallinnas Pille Kippari juubeliks korraldatud seminaril ettekandega "Taluperest väljakasvamised". Risto Järv pidas samas ettekande "Rahvaluule lühivormidest novellmuinasjutus".

24. novembril pidas Bukaresti Ülikooli etnoloogia dotsent Adrian Stoicescu Tartu Ülikoolis ingliskeelse loengu "Emotsioonide harjutamine – vernakulaarse kultuuri kasutamine paremäärmuslikus diskursuses".

28. ja 29. novembril osales Madis Arukask kirjandusmuuseumis Ingrid Rüütli 90. sünnipäeva tähistamiseks korraldatud rahvalaulukonverentsil "Muutudes endaks jääda" ettekandega "Isuri-vadja 21. sajandi dualistlik runoeepos".

2. ja 3. detsembril korraldasid Akadeemiline Rahvaluule Selts, Eesti Kirjandusmuuseum ning Tartu Ülikool (ARS MORIENDI ESTONIA 2030: meditsiiniantropoloogiline ja lingvistiline uuring elu lõpu ja surmaga seotud teadmiste tõstmiseks (PRG2623), Kuulumine Põhja-Balti muutuvus julgeolekumaastikus) kirjandusmuuseumis Eesti Kultuurkapitali ja Eesti Teaduste Akadeemia toel konverentsi "Inimuuringute eetika humanitaarteadustes. Anu Korb 75. Akadeemiline Rahvaluule Selts 100". Konverentsi peaesinejad olid Tartu Ülikooli praktilise filosoofia professor Margit Sutrop ja Soome Akadeemia teadur Soome Kirjanduse Seltsi juures Kati Kallio. Ettekandega esinesid ülikoolist Madis Arukask ("Uuri ja uuritav ja materjal rahvusteadustes ning valdkondadevahelises uurimises"), Kati Lubi ("Z-põlvkond: variatsioonid teemal "Keisri uued rõivad""), Maili Pilt ("Kohandudes andmestunud maailmaga: sotsiaalmeedia tervisesuhtlust uuriva folkloristi väljakutsetest väljal ja inimuuringute

eetikakomiteele taotlust kirjutades”), Allan Kährik (“Hingehoidja moraalne dilemma hingehoidliku vestluse tulemuste kajastamisel patsiendi terviklikus ravis, raviplaanis, aruandluses ja teadustöös”), Pihla Maria Siim (“Eetika ja võim migrantide uurimisel ning uurimismaterjali archiveerimisel”).

Elo-Hanna Seljamaa modereeris vestlusringi “Institutsioonid ja eetika”, milles osalesid Eve Annuk, Piret Koosa, Piret Paal ja Tõnis Tärna. Andres Kalkuni modereeritud vestlusringis “Kogukonnad ja eetika” osalesid Tiiu Jaago, Anu Korb, Liivo Niglas ja Rebeka Põldsam.

Konverentsil näidati Liivo Niglase filmi “Armastuse maa”.